

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Omgevingsvisie gemeente Nijkerk

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

30 juni 2022 / projectnummer: 3651

35 JAAR

onafhankelijk en deskundig advies

1 Advies over het MER in het kort

De gemeente Nijkerk heeft een ontwerp-omgevingsvisie opgesteld.¹ Onder de titel 'Duurzaam en dynamisch' heeft ze hierin de ontwikkelingsmogelijkheden voor haar hele grondgebied voor de periode tot 2040 uitgewerkt. De visie bevat de strategische hoofdkeuzes voor duurzame ontwikkeling, wonen, werken, mobiliteit, voorzieningen en het landelijk gebied. De kernwaarden die de gemeente daarbij hanteert zijn 'balans', 'ontwikkelingen passend bij de maat en schaal van de gemeente' en 'verbinden'.

Voor het besluit over de omgevingsvisie is een milieueffectrapport (MER)² opgesteld. De gemeente Nijkerk heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage gevraagd te adviseren over het MER. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Wat blijkt uit het MER?

De omgevingsvisie is in drie stappen ontwikkeld. Als eerste is aan de hand van denkrichtingen onderzocht in welke richting de gemeente zich wil ontwikkelen. De denkrichting 'Groei van wonen' is verder uitgewerkt en geconcretiseerd in het Koersdocument³. De omgevingsvisie bouwt hier op voort en is, net als de denkrichtingen, in het MER beoordeeld.

Het MER beschrijft de huidige situatie in de foto van de leefomgeving. Hierin worden als aandachtspunten voor de kwaliteit van de leefomgeving onder andere geluid (door verkeer) en luchtkwaliteit (fijnstof van onder andere pluimveehouderijen) genoemd. Ook maakt de foto duidelijk dat in het buitengebied van de gemeente veel groen, waaronder beschermde natuur, aanwezig is.

De denkrichtingen gaan uit van verschillende groeiscenario's. Deze variëren vooral in het aantal woningen, de werkgelegenheid, recreatie en voorzieningen. Ze zijn met elkaar vergeleken op basis van een effectbeoordeling. Het MER concludeert dat een grotere groei van wonen een negatief effect heeft op de kwaliteit van het landelijk gebied. Dit komt doordat aantasting van waardevolle landschappen en leefgebieden voor flora en fauna niet te voorkomen is. De combinatie van groei van wonen en werken versterkt dit effect. Meer woningen leiden wel tot meer draagvlak voor voorzieningen, winkels en activiteiten en daarmee tot een beter leefbaar Nijkerk, zo staat in het MER.

Het MER beschrijft ook de effecten van de omgevingsvisie. Gezond gedrag, recreatie-mogelijkheden en cultuurhistorische waarden scoren relatief goed. Op luchtkwaliteit, geluid, hittestress en kwaliteit woningen scoort de visie relatief slecht. Het MER noemt ook aanbevelingen en maatregelen om de negatieve effecten te beperken of positieve effecten te versterken.

¹ *Ontwerp-Omgevingsvisie 2022-2040. Duurzaam en dynamisch.* Gemeente Nijkerk, maart 2022.

² *MER Omgevingsvisie Nijkerk. Beoordeling van de denkrichtingen ten behoeve van de Omgevingsvisie Nijkerk.* Antea Group B.V., 8 maart 2022.

³ Koersdocument Omgevingsvisie Gemeente Nijkerk 2040. Gemeente Nijkerk, 27 mei 2021.

Wat is het advies van de Commissie?

Het oordeel over het MER hangt samen met de uitwerking van de omgevingsvisie. Deze is uitgebreid en geeft een goed beeld van de richting waarin de gemeente zich wil ontwikkelen. Dit is vertaald in een kaartbeeld⁴ die bijvoorbeeld de potentiële locaties voor woningbouw, windturbines, fietsroutes en groene verbindingzones laat zien. De omgevingsvisie geeft ook richting aan ambities die (nog) niet ruimtelijk zijn aangegeven. Voorbeelden daarvan zijn het autoluw maken van het centrum, aanpassingen aan de hoofdwegenstructuur en inrichting van de openbare ruimte. Deze ambities hangen (deels) samen met de aangegeven ontwikkellocaties.

Een MER moet informatie bieden om het milieubelang mee te kunnen wegen bij het besluit over de omgevingsvisie. Dat betekent dat het MER in detailniveau en reikwijdte moet aansluiten op de visie. De Commissie constateert dat dit nu niet het geval is. Het MER geeft nog geen compleet beeld van de mogelijke milieugevolgen van de visie, zowel in aard als in omvang. Ook maakt het niet inzichtelijk in hoeverre ambities op zichzelf en in samenhang haalbaar zijn, of ze elkaar kunnen versterken en of juist conflicteren. Of en op welke thema's dit leidt tot spanning, waardoor het halen van ambities onder druk komt te staan, is nu niet in beeld. Daardoor blijven ook aandachtspunten of maatregelen voor de verder uitwerking van de visie buiten beeld. Het gebruik van verschillende begrippen zoals ambities, denkrichtingen, thema's en koersen voor de uitwerking van het beleid maakt het MER daarbij moeilijk te doorgronden.

Tegen deze achtergrond constateert de Commissie dat in het MER nog informatie ontbreekt die belangrijk is voor de besluitvorming over de omgevingsvisie en de uitwerking daarvan.

Het gaat om de volgende punten:

- **Wat wil de gemeente bereiken?** Maak duidelijk wat de belangrijkste ambities en opgaven zijn, dit vraagt om een vertaling naar zo concreet mogelijke doelen. Gebruik deze informatie om aan te geven voor welke ambities milieu-informatie van belang is. Dit geeft vervolgens richting aan de invulling van de volgende punten.
- **Waar staat de gemeente?** Maak de beschrijving van de foto van de leefomgeving en van de referentiesituatie compleet door het detailniveau aan te laten sluiten op het (ruimtelijk) detailniveau van de visie. Analyseer en duidt deze gegevens en maak concreet wat, waar en hoe ernstig de huidige knelpunten in de leefomgeving zijn en waar zich kansen voordoen.
- **Wat zijn de gevolgen voor de leefomgeving?** Vul de effectbeoordeling aan met voldoende (ruimtelijk) detail en laat daarbij de volledige reikwijdte van mogelijke effecten zien. Doe dit voor ambities afzonderlijk en tezamen.
- **Wat zijn de aandachtspunten en maatregelen?** Geef aan welke maatregelen een plek moeten krijgen bij de verdere uitwerking van de visie. Benoem ook aandachtspunten die relevant zijn voor nog te maken keuzes en hoe de monitoring vorm krijgt.

De Commissie adviseert pas een besluit te nemen over de omgevingsvisie nadat het MER is aangevuld. Ze beveelt ook aan om uit te leggen welke rol milieu-informatie heeft gespeeld bij (locatie)keuzes in de denkrichtingen en bij de ontwikkeling van de ontwerp-omgevingsvisie.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.

⁴ Zie ook bladzijde 65 van de omgevingsvisie.

Figuur 1 Luchtfoto gemeente Nijkerk (bron: MER)

Aanleiding MER

Aan de hand van zes thema's wil de gemeente het beleid voor Nijkerk tot het jaar 2040 uitwerken: wonen, werken, buitengebied, mobiliteit, duurzaamheid en voorzieningen. De omgevingsvisie biedt een kader voor toekomstige ontwikkelingen, waaronder ontwikkelingen die zijn opgenomen in het Besluit m.e.r., zoals stedelijke ontwikkelingen, bedrijventerreinen en het plaatsen van windturbines. Daarom is voor het besluit over de omgevingsvisie een plan-MER opgesteld.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de gemeenteraad van Nijkerk – besluit over de Omgevingsvisie Nijkerk.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3651 op www.commissiener.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij adviezen voor de op te stellen aanvulling. Deze adviezen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming door de gemeente Nijkerk. De tekst bevat ook aanbevelingen. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming, nu en in de toekomst, te verbeteren.

2.1 Wat wil de gemeente bereiken: ambities en te nemen besluit

Ambities bepalen de scope van het MER

De omgevingsvisie benoemt ambities voor zes onderwerpen. De denkrichtingen in het MER zijn gebaseerd op verschillende groeiscenario's van de gemeente voor vooral wonen en werken.⁵ Het MER maakt onvoldoende duidelijk waarom niet alle ambities onderzocht zijn.

Tijdens het locatiebezoek heeft de gemeente toegelicht dat de omgevingsvisie vooral bedoeld is om te laten zien welke locaties in beeld zijn voor wonen en werken en om welke omvang het dan gaat. Welke van deze locaties daadwerkelijk gerealiseerd gaan worden zal later onderzocht worden. Ook deze informatie is nu niet goed uit het MER af te leiden, maar is wel relevant voor het besluit en de vervolgbesluiten.

De visie bevat ook een aantal mobiliteitsmaatregelen, zoals het doortrekken van de rondweg Arkemheen en een nieuwe verbinding die aansluit op de A28. Het MER verwijst naar de in ontwikkeling zijnde mobiliteitsvisie en gaat summier in op de ambities voor mobiliteit. Wanneer de gemeente met de visie vastlegt dát deze mobiliteitsmaatregelen plaats gaan vinden moet het MER hier ook op ingaan. Het gaat dan niet om alleen om de maatregelen zelf (en de milieugevolgen daarvan) maar ook om eventuele afhankelijkheden met andere ambities uit de visie en manieren om de ambitie te kunnen realiseren.

De visie benoemt daarnaast ambities voor het landelijk gebied (de agrarische sector en de groene buffers) terwijl het MER alleen de invloed op deze ambitie duidt. Manieren om de gewenste versterking⁶ te bereiken zijn niet onderzocht. Ook de ambitie 'gezonde, veilige leefomgeving' wordt, voor de delen van Nijkerk waar geen nieuwbouw plaats vindt, in het MER niet beoordeeld.

Door duidelijk te maken waar de visie wel en waar deze niet over besluit, is ook duidelijk welke onderwerpen wel en niet in het MER aan bod (moeten) komen. Gebruik dit ook als leidraad in de rest van dit advies.

Vertaalslag naar zo concreet mogelijke doelen

Een MER moet de ambities vertalen naar voldoende concrete doelen. Dat is nodig om te kunnen beoordelen wat de alternatieven bijdragen aan deze doelen. Nu is niet altijd duidelijk wat de gewenste ontwikkeling is. Als voorbeeld de ambitie voor de kwaliteit van het landelijk gebied. De gewenste ontwikkeling voor landschappelijke waarden is als volgt geformuleerd:

- 'Het buitengebied van Nijkerk kent ook veel landschappelijke waarden. Het voorkomen van aantasting en het versterken van de kwaliteiten en de beleving ervan dragen bij aan de kwaliteit van het landelijk gebied.'
- 'Een afname van het energieverbruik (besparing) is nodig om de opgave van de energietransitie te halen'.

Waar deze kwaliteit uit bestaat en wanneer de gemeente tevreden is over het behaalde resultaat is nu niet duidelijk.

⁵ Tijdens het locatiebezoek op 13 mei 2022 heeft de gemeente toegelicht dat ze met deze omgevingsvisie vooral richting wil geven aan de woon- en werkopgave.

⁶ Zie bladzijde 26 van het MER waar verwezen wordt naar het streefbeeld in het Landschapsonwikkelingsplan Nijkerk.

Advies

De Commissie adviseert om, voorafgaand aan besluitvorming, het MER aan te vullen door te beschrijven welke ambities onderzocht zijn en welke niet en voor welke ambities milieu-informatie van belang is. Vertaal deze ambities naar zo concreet mogelijke doelen en maak vervolgens duidelijk hoe het MER aansluit op de (ruimtelijke) keuzes die met de omgevingsvisie gemaakt gaan worden.

Gemaakte keuzes inzichtelijk maken

Bij de ontwikkeling van de omgevingsvisie zijn verschillende keuzes gemaakt. Hoe het milieubelang een rol heeft gespeeld bij deze keuzes is niet uit het MER af te leiden. Het gaat in ieder geval om de mogelijke locaties voor woningbouw, windturbines en zonneparken. Zo komen de locaties voor woningbouw op de onderzoekskaarten voor de denkrichtingen in het MER niet overeen met die op de visiekaart, en hebben de voorgestelde zoekgebieden voor zonnevelden en windparken⁷ niet allemaal een plek gekregen in de denkrichtingen⁸ en de visiekaart. De Commissie beveelt aan om toe te lichten welke (tussentijdse) keuzes gemaakt zijn en wat de rol van het milieubelang daarin was.

2.2 Waar staat de gemeente: referentiesituatie en knelpunten

Het belang van een goede beschrijving van de referentiesituatie

De referentiesituatie is de bestaande situatie inclusief de autonome ontwikkelingen. Inzicht in de referentiesituatie brengt de (locatiespecifieke) knelpunten in de leefomgeving duidelijk en expliciet naar voren. Ook is een goede, zo kwantitatief mogelijke, beschrijving van de referentiesituatie bedoeld om de effecten op de leefomgeving goed te kunnen beoordelen.

Daarbij is van belang dat het detailniveau van MER en besluit op elkaar aansluiten. In dit geval worden met het besluit over de visie (potentiële) locaties voor woningbouw, windturbines, fietsroutes en groene verbindingzones vastgesteld, zo blijkt uit de kaart bij de visie. De Commissie constateert dat het MER zich vooral richt op niet-ruimtelijke keuzes (principes) en een globaler niveau kent, waardoor het detailniveau onvoldoende op de visie aansluit.

Foto van de leefomgeving

De foto van de leefomgeving beschrijft voor de verschillende milieuthema's de huidige situatie en de trends en verwachte ontwikkelingen. Ook zijn aandachtspunten voor de toekomst benoemd. De Commissie constateert echter dat:

- Ruimtelijk gedetailleerde en locatiespecifieke informatie ontbreekt.
- Informatie onvoldoende aansluit op de ambities en het detailniveau van de omgevingsvisie.
- Een ruimtelijke analyse ontbreekt, zodat de omvang en ernst van eventuele bestaande (milieu- of ruimtelijke) knelpunten en kansen (bestaande en toekomstige) onduidelijk is.

⁷ Op bladzijde 34 en 35 van het MER.

⁸ Dit is af te leiden uit tabel 5.2.2 in het MER.

Voorbeeld – groen/blauwe buffer

De groene/blauwe zone tussen de drie kernen is een belangrijk onderdeel van het landschap van Nijkerk, aldus § 5.7.1 van het MER. Met name rondom Hoevelaken worden deze groen/blauwe zones gerealiseerd. Daarnaast gaat de gemeente werken aan 'Impuls biodiversiteit 2020–2024', waarbij biodiversiteits-plannen worden opgesteld, bijenoases worden gerealiseerd langs spoor en recreatiewater, bedrijventerreinen en weilanden.

De foto van de leefomgeving bevat echter geen informatie over de aanwezige soorten planten en dieren. Behalve de bijenoases is het niet duidelijk welke doelsoorten beoogd zijn voor de groen/blauwe bufferzone en in hoeverre bijvoorbeeld nu al bijenpopulaties en andere te behouden of te bevorderen soortengroepen voorkomen. Hierdoor is niet goed te beoordelen in hoeverre de zones bijdragen aan de beoogde buffer / verbinding van groene gebieden, en wat dit betekent voor andere ambities.

Referentiesituatie

Om tot de referentiesituatie te komen is de foto van de leefomgeving aangevuld met trends en ontwikkelingen. Deze informatie is summier uitgewerkt. Tijdens het locatiebezoek heeft de gemeente een aantal ontwikkelingen toegelicht die niet terugkomen in het MER, zoals de woningbouwlocatie Klaarwater en de ontwikkelingen bij sportcomplex Luxool. Soms wordt beleid dat voortgezet wordt of al vastgesteld is, zoals de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte, niet tot de referentiesituatie gerekend, maar als nieuw beleid beoordeeld. Het is daardoor onvoldoende duidelijk wat wel en wat niet tot de referentiesituatie behoort. Dit geldt ook voor de relatie c.q. afhankelijkheid van ontwikkelingen met de capaciteitsuitbreiding van knooppunt Hoevelaken.

Opgave, knelpunten en kansen

Door de referentiesituatie te vergelijken met de ambities (of doelen) wordt duidelijk hoe groot de opgave is waar de gemeente voor staat. Deze analyse is niet uit het MER af te leiden. Daardoor is ook onduidelijk welke knelpunten er zijn of waar juist kansen liggen om ambities te realiseren en in hoeverre de omgevingsvisie daar, middels sturing, aan kan bijdragen.

Voorbeeld – woningbouwlocaties

De omgevingsvisie legt vast op welke locaties de gemeente in de toekomst wil kunnen bouwen. De gevolgen van deze locaties zijn op een abstract niveau in het MER beschreven. Het MER bevat onvoldoende informatie over de invloed van de omgeving op de locaties. Zo is het (lokale) bodem- en watersysteem niet geanalyseerd terwijl dit wel relevant is om bijvoorbeeld de geschiktheid van de locaties te kunnen beoordelen en eventuele maatregelen met het oog op klimaatverandering te kunnen bepalen.

Ruimtelijke informatie en analyses over geur, geluid (van wegen, spoor en bedrijventerreinen), luchtkwaliteit, externe veiligheid en verkeer ontbreken. Daardoor is niet in beeld hoeveel woningen welke milieubelasting hebben, wat de gezondheidskundige betekenis daarvan is (hinder) en waar zich nu al knelpunten voor doen. Zo is onduidelijk waar en hoeveel woningen zijn belast met hoge dosis geluid, lucht en/of geur of binnen risicocontouren gelegen zijn en wat de omvang van de gezondheidseffecten is (bijvoorbeeld hoeveelheid ernstig geluidgehinderden). Ook is onduidelijk in hoeverre en waar de WHO-advies- en grenswaarden worden overschreden.

Zonder deze informatie kan niet goed beoordeeld worden welke opgave er nu al ligt (welke knelpunten moeten opgelost worden), wat dit betekent voor de ambities (waar wil de gemeente naar toe), wat de gevolgen voor woningbouw op deze locaties zijn en of dit beperkingen geeft of vraagt om beschermende maatregelen. Ook de effecten van de woningbouw op de omgeving zijn niet goed te beoordelen.

Advies

De Commissie adviseert daarom om, voorafgaand aan de besluitvorming, het MER aan te vullen met een concrete beschrijving van de referentiesituatie en van de autonome ontwikkeling. Geef, aan de hand van locatiespecifieke kenmerken en een ruimtelijke analyse, aan welke belangrijke knelpunten in de leefomgeving bestaan in de huidige situatie en verwacht worden in de referentiesituatie en hoe deze zich verhouden tot de ambities van de visie.

2.3 Gevolgen voor de leefomgeving

Het ontbreken van voldoende locatiespecifieke informatie werkt door in de effectbeoordeling. Deze bevat veel algemeen geldende conclusies en maakt geen onderscheid tussen verschillende locaties waar de gemeente plannen voor heeft. Welke milieugevolgen wáár op kunnen treden, hoe groot ze zijn en waar (extra) beschermende maatregelen nodig zijn is nu niet inzichtelijk. Een belangrijk gevolg hiervan is dat de keuze voor de locaties niet goed onderbouwd zijn en het MER geen informatie biedt voor de later te maken keuzes.

Beoordelen met voldoende detailniveau

Het beoordelingskader moet duidelijk toetsbare criteria bevatten om een duidelijk oordeel te kunnen geven. Ook hier geldt dat het MER moet aansluiten op het detailniveau van het besluit en minimaal inzicht geven in de vraag of ontwikkelingen vanuit milieuoogpunt realistisch zijn. Denk voor het bepalen van de geluidhinder bijvoorbeeld aan het aantal inwoners blootgesteld aan geluidbelasting boven een bepaald geluidsniveau. Dat een maatregel een bijdrage levert aan een gewenste ontwikkeling (zoals de gewenste afname van geluidhinder) hoeft namelijk niet te betekenen dat de uiteindelijke kwaliteit ook voldoende is.

In specifieke zin is voor het onderwerp stikstof meer informatie nodig. Het MER concludeert dat gevolgen door stikstof niet zijn uit te sluiten. Inzicht in de omvang hiervan⁹, om welke beschermde natuurgebieden en soorten het gaat en wat dit betekent voor de natuurdoelen is niet toegelicht. Dat is relevant voor het besluit over de omgevingsvisie, omdat daarmee duidelijk is of de beoogde ontwikkelingen op korte of langere termijn realistisch zijn en in hoeverre maatregelen nodig en ook mogelijk zijn.

Een volledig beeld van de milieugevolgen

Zoals eerder in dit advies vermeld wordt in een latere fase bepaald welke woningbouwlocaties gerealiseerd gaan worden. Omdat de visie nu alle locaties aanwijst moet het MER laten zien wat de gevolgen zijn van al deze locaties tezamen. Oftewel: het MER moet de maximale mogelijkheden van het plan beschouwen bij de effectbeoordeling.

Een volledig beeld van de milieugevolgen betekent ook dat álle onderwerpen uit het beoordelingskader in beeld moeten zijn. Bij het beoordelen van de effecten van de omgevingsvisie op bijvoorbeeld cultuurhistorische en landschappelijke waarden wordt

⁹ Uitgaande van stikstofgevoelige instandhoudingsdoelen op de Veluwe, die ongeveer 10 km van Nijkerk verwijderd zijn, zou volgens de "Handreiking woningbouw en Aerius" van het Rijk (januari 2020) per 500 te bouwen woningen bij aanleg sprake zijn van ongeveer 0,03 mol N/ha/jaar depositie plaatsvinden op habitattypen die overbelast zijn en waar een instandhoudingsdoel voor geldt. Uitgaande van gasloos bouwen en een afstand van méér dan 5 km, zou daar in de gebruiksfase dan niets bij opgeteld hoeven te worden.

(geheel) niet ingegaan op de gevolgen van de uitbreidingslocaties. Zo wordt bij de denkrichting 'Groei van wonen' geconstateerd dat veel woningen leiden tot negatieve effecten op landelijk gebied en landschap.¹⁰ De omgevingsvisie gaat uit van een ongeveer vergelijkbaar aantal woningen maar scoort positiever.¹¹

Wanneer dit MER de basis vormt voor een later besluit tussen de locaties, helpt het om de milieu-informatie ook voldoende onderscheidend te laten zijn om deze keuze te kunnen maken. Inzicht in alle (mogelijke) gevolgen van toekomstige keuzes laat de hoeken van het speelveld wat effecten betreft zien. Nu zijn voor alle denkrichtingen, zowel bij een hoge als een lagere groei van het aantal woningen, dezelfde locaties in beeld. De hoeken van het speelveld voor de ruimtelijke keuzes zijn daarmee niet systematisch onderzocht. Deze werkwijze betekent dat de beoordeling van de denkrichtingen op dit punt niet onderscheidend kan zijn.

Inzicht in de gevolgen van alle ambities

Zoals in het MER terecht wordt opgemerkt, vragen binnenstedelijke ontwikkellocaties met diverse opgaven als woningbouw, mobiliteit, groen en water en een gezonde leefomgeving om ruimte die slechts beperkt beschikbaar is. Hierin moeten keuzes worden gemaakt. Wat mist in het MER is inzicht in de optelsom van alle ambities, op welke onderdelen en op welke locaties waar ze met elkaar botsen en wat de omvang daarvan is. Het MER geeft bijvoorbeeld geen informatie over de ruimte die elke ambitie vraagt en in hoeverre dat knelt met andere ambities. Daardoor blijft bijvoorbeeld buiten beeld wat, vanuit milieubelang gezien, de gevolgen zijn van verschillende mobiliteitsoplossingen of wat de impact van de groene bufferzones is op de agrarische sector. Het is niet inzichtelijk hoe de woon- en werklocaties zich verhouden tot de ambities en keuzes voor de agrarische sector. De beoogde extensivering, omslag naar kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw vragen immers ook om ruimte in het buitengebied, net als de gewenste versteviging van natuur en biodiversiteit.

Een vergelijkbare en navolgbare overzicht van effecten

De beoordeling per denkrichting is samengevat in vijf ambities voor de leefomgeving. Daarbij zijn negatieve en positieve effecten bij elkaar opgeteld tot één totaalscore. Hoe deze optelsom is gedaan en in hoeverre daarbij een weging heeft plaatsgevonden is niet uitgelegd. Nu is bijvoorbeeld niet inzichtelijk waarom de denkrichtingen allemaal 3,5 of hoger scoren op luchtkwaliteit, terwijl de omgevingsvisie als 2,5 wordt beoordeeld.

De Commissie beveelt aan om de beoordelingen van de denkrichtingen op dezelfde manier op een rij te zetten als voor de omgevingsvisie: namelijk in een tabel met de 12 onderwerpen uit het beoordelingskader. Dit laat goed de overeenkomsten en verschillen zien tussen de denkrichtingen onderling en met de visie. Waar zich verschillen voordoen kunnen deze dan geduid worden.

¹⁰ Score 2 in § 9.4 van het MER.

¹¹ Score 4 in § 13.4.4 van het MER.

Advies

De Commissie adviseert daarom om, voorafgaand aan de besluitvorming, het MER aan te vullen met:

- De milieugevolgen van belangrijke (ruimtelijke) keuzes die met de omgevingsvisie gemaakt gaan worden, zoals in ieder geval de woningbouwlocaties, de groene buffer en mobiliteitsmaatregelen, op een detailniveau dat past bij de visie. Ga daarbij uit van de maximale gevolgen van de visie en laat zien op welke punten de ambities met elkaar conflicteren of juist synergie opleveren. Bepaal ook in hoeverre de milieugevolgen globaal passen binnen de vigerende (milieu)kaders.
- Breng de gevolgen van het plan voor stikstof in beeld door indicatieve AERIUS-berekeningen uit te voeren, uitgaande van aantallen te bouwen woningen en de woningbouwlocaties en verkeersprognoses. Maak zo inzichtelijk in hoeverre de omgevingsvisie tot extra stikstofdepositie op beschermde natuurgebieden kan leiden en of dit tot nadelige gevolgen kan leiden voor de aanwezige soorten. Dit kan bijvoorbeeld met een kwalitatieve, ecologische beschouwing.

2.4 Aandachtspunten voor het vervolg en monitoring

Maatregelen en aandachtspunten

De beoordelingstabel bevat ook een score op grond van aanvullende maatregelen en aanbevelingen. Waarom deze leiden tot aangepaste effectscores is niet inzichtelijk. De Commissie adviseert om het MER te gebruiken om zo concreet mogelijke maatregelen te formuleren en de aandachtspunten bij verdere besluitvorming te benoemen. Dat geldt specifiek voor die onderwerpen die negatief zijn beoordeeld op milieueffecten en/of doelbereik. De adviezen in de voorgaande paragrafen van dit advies helpen daarbij.

Monitoring

Paragraaf 14.3 van het MER gaat zeer beknopt in op monitoring en evaluatie en geeft hiervoor vooral enkele generieke aanbevelingen. Daarmee is nog niet duidelijk hoe de monitoring wordt aangepakt, wie daarvoor verantwoordelijk is, welke aspecten gemonitord zullen worden, welke indicatoren hiervoor worden gebruikt en hoe wordt omgegaan met de resultaten van de monitoring. Zeker omdat de omgevingsvisie (en het MER) de komende jaren nog aangevuld gaat worden is monitoring cruciaal.

Het is van belang om hierbij een beoordelingskader met indicatoren te kiezen dat een goed beeld geeft van de mate waarin ambities in samenhang gerealiseerd worden. Daarbij kan onder andere geput worden uit de foto van de leefomgeving en het beoordelingskader uit het MER. Door gerichte monitoring kunnen de positieve en negatieve effecten van functiecombinaties gewogen worden tegen de achtergrond van ruimteschaarste en van de mate waarin functies 'passen' in een deelgebied. Denk daarbij aan:

- meten van veranderingen in de foto van de leefomgeving, inclusief een goede nulmeting;
- vinger aan de pols houden bij knelpunten;
- effecten van specifieke maatregelen;
- meten van het doelbereik en (veranderingen in) synergie en strijdigheden.

Dit alles kan zorgen voor een goede aansluiting tussen het MER en de omgevingsvisie, ook voor toekomstige herzieningen en uitwerkingen daarvan. Monitoring en evaluatie bieden bestuurders een basis om in de loop van de tijd, indien nodig, maatregelen aan te passen of aan te vullen.

Advies

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan besluitvorming:

- aandachtspunten voor het vervolg te formuleren en te benoemen welke maatregelen bijdragen aan het beperken of voorkomen van negatieve gevolgen voor de leefomgeving. Maak duidelijk wat de status is van deze punten en laat zien hoe ze gebruikt gaan worden bij de verdere uitwerking van de visie.
- een monitoringsplan op te stellen en dit op hoofdlijnen inhoudelijk en procesmatig uit te werken. Zo wordt duidelijk welke onderwerpen gemonitord zullen worden en wanneer welke maatregelen ingezet kunnen worden om ontwikkelingen bij te sturen.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing

Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

drs. Diederik Bel

ir. Annemie Burger (voorzitter)

ir. Tilly Fast

drs. Sjef Jansen

drs. Aletta Lüchtenborg (secretaris)

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Omgevingsvisie.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteiten stedelijke ontwikkeling (D11.2), bedrijventerrein (D11.3), en oprichting van een windturbinepark (D22.2). Daarom is een plan-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

Gemeenteraad van Nijkerk.

Initiatiefnemer besluit

College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Nijkerk.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3651](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

